

İlk yardım

Ecz. Serhat Uraş

KANAMA

Vücutta beden ağırlığının 1/15'i (%7) kandır ve bunun 1/3'ünün ani olarak eksilmesi hayati tehlike yaratır. Kanamada ilk yardımın amacı; kan kaybını önlemek ve derhal hastaneye ulaştırmaktır.

Kanamanın nedenleri:

Doku yaralanmaları (kesik, vuruks ezik); kırık, çıkık burkulmalar; düşme, çarpma (iş kazaları vb.); aşırı basınç değişiklikleri, hastalıklar (tüberküloz, ülser, hipertansiyon, tümörler vb.)

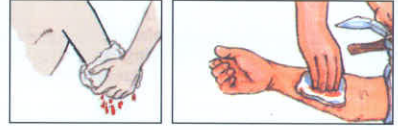
Dış kanama

Damardan çıkan kanın vücut üzerindeki yaradan dışarı çıkmasıdır. Kanayan damarın cinsine göre:

İlk yardım:

- Hafif ve orta dereceli kanamalarda, kanayan yer üzerine temiz gazlı bez (yoksa mendil vb. temiz bir

büzüşmesi ve pıhtılaşma faktörü gelişimi ile kanama durabilir.

- Kol ve bacak kanıyorsa, kanayan bölgeyi kalp seviyesinden yukarı kaldırınız. Kanayan yaranın içinde yabancı cisim (bıçak, tahta parçası vb) varsa çıkarmayınız. Kırık kemik uçları gözüküyorsa içeri itmeyiniz.

Avuç içi kanaması:

Avuç içinde çok damar olduğundan kanı durdurmak zordur. Avuç içine rulo gaz sargı koyup yumruk yapınız ve parmakların baskı yapmasını sağlayınız. Eli yumruk şekilde bandajlayarak üçgen sargıyla boyuna asınız.

- Büyük kanamalarda yukarıdaki yöntemler yarar

	Rengi	Akış	İlk Yardım
Arteriyel Kanamalar	Açık kırmızı	Fışkırarak kanar	Proksimaline basınç yapılıncaya durur.
Venöz Kanamalar	Koyu kırmızı	Taşar tarzda	Distaline basınç yapılıncaya durur.
Kapiller Kanamalar	Orta koyulukta	Yavaş sızma tarzında	Doğrudan üzerine basılıncaya durur.

bez) koyup 5-20 dakika kadar bastırınız. Yaranın üzerinde oluşan pıhtıyı asla silmeyiniz.

- Bezle bastırmanıza rağmen kanama durmuyorsa ve bez ıslanmışsa bunu atmayınız, üzerine ikinci gazlı bez veya mendil vb. temiz bez koyarak baskı uygulayınız. Sargı bezi yoksa kravat, eşarp gibi bir bezle üzerinden sıkıca sargı yapınız.

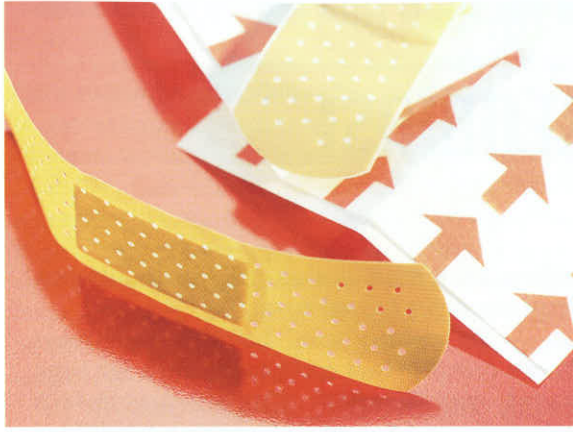
(S a r g ı uçları yara üzerinde düğüm yapılır.) Acil servise gönderiniz. Böylece

en az 5 dakika kanayan damarın altındaki dokulara özellikle bir kemiğe dayayarak sıkıştırmakla küçük damarlarda spazm, intima (damar iç duvarı)

sağlamazsa kanayan büyük arterin proksimalinden (kalp ile periferdeki kanama yeri arasından) parmakla alttaki dokulara baskı yapılarak kan kaybı önlenmeye çalışılır. Büyük venilerin distalinden (gövdeye uzak olan taraftan) baskı yapılarak kan kaybı önlenmeye çalışılır.

Basınç yapılacak nokta o bölgeye giden atar damarın kemik üzerinde yüzeleştiği yerdir. Parmağınızla kemik arasında damarın sıkıştırılması ile alt tarafa kan geçmez. Büyük kan kaybında yaralının bilinci yerindeyse sırt üstü yatırılır.

Bacaklar yükseltilir. Eğer yaralının bilinci yerinde değil veya bulanıksa rahat soluk alıp vermesi ve kusmukla boğulmaması için şok pozisyonu denilen yarı yan durumda yatırılır, göğüs ve karın basınçtan kurtarılır.

İç kanama

İç organları besleyen damarların yırtılması ya da organların parçalanması sonucu kanın vücut içindeki boşluklara akmasıdır. Genellikle vücut dışından fark edilmez. Bazen öksürük, kusma ya da dışkıda kan görülmesiyle ortaya çıkar.

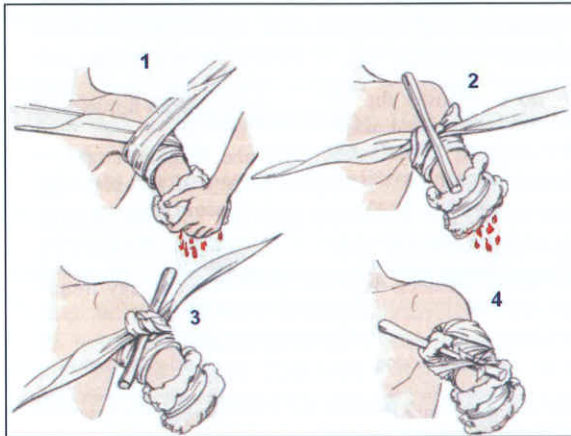
Belirtileri;

- Baş dönmesi, baygınlık hali
- Yüzde ve dudaklarda solukluk, deride soğukluk
- Nabzın hızlı ancak zayıf atması
- Soluk alıp verme hızlanır, zorlaşır. Hava açlığı vardır.
- Kulaklarda uğultu ya da çınlama
- Huzursuzluk, heyecan, aşırı susuzluk hissi.

İlk yardım:

Hayatı tehdit eden ve şok bulgularının olduğu iç kanamalarda;

- Öncelikle hastanın hava yolu açılmalı ve solunum sağlanmalıdır.
- Derhal 112 Acil servis'e haber verilerek tıbbi yardım istenmelidir.
- Tıbbi yardım gelinceye kadar hasta sırt üstü yatırılmalı, ayaklarının altına yastık, battaniye vb. konarak yerden 25 cm kadar yükseltilmelidir.

- Hastanın üzerine ceket, battaniye örtülerek ısı kaybı önlenmelidir.
- Hasta öğürür ya da kusarsa kusmuğun akciğerlere kaçmaması için hemen sol yanına çevrilmelidir. Solunum sıkıntısı olan hastalar yarı oturur pozisyonda tutulmalıdır.
- Hastaya bulantı ve kusmaya neden olabileceği ve eğer gerekirse ameliyatı gecikebileceği için yiyecek ya da içecek verilmemelidir.
- Kafa travmasında baş hafif yükseltilir. Burun veya kulaktan kan geliyorsa direne olabilmesi için bu taraf aşağıya gelecek şekilde yön verilir.

Hayatı tehdit etmeyen, şok bulguların olmadığı, kas içine ya da cilt altına olan iç kanamalarda (çürük, ezilme, morarma);

- Moraran bölgeye ıslak bir bez üzerinden 20 dk. süreyle buz uygulanmalıdır.
- Moraran yer kol ya da bacakta ise ve kırık yoksa, bu bölge altına destek konarak kalp seviyesinin üzerine yükseltilmelidir.
- Moraran bölge kol ya da bacakta ise çok sıkmadan elastik bandajla sarılmalıdır.

Burun kanaması

Kafatası kırığı, darbe sonucu oluşan yüz yaralanmaları, sinüzit, enfeksiyon, burun anomalisi, yüksek tansiyon, kanama bozuklukları gibi nedenlerle oluşabilir.

İlk yardım:

- Kişi dik oturtulur, başı hafif öne eğilir ve burun kanatlarından iki parmakla bastırılır.
- Burna, alna ve enseye soğuk ıslak bez konarak lokal soğutma ile kanama kontrol altına alınabilir.
- Özellikle endişeli ve yüksek tansiyonlu kişilerin sakinleştirilmesi önemlidir.

Kanamaların tanımında kullanılan

bazı terimler :

- HEMATEMEZ:** Kusmuk ile kan gelmesi
- HEMOPTİZİ:** Öksürükle kan gelmesi
- HEMATO:** Deri altında yumuşak dokuda kan birikimi ile oluşan yumuşak kitle
- EKİMOZ:** Deride siyah ve mavi renk değişikliği; morluk, çürük.
- MELENA:** Katran gibi siyah dışkı
- HEMATOŞEZİ:** Rektumdan parlak kırmızı kanama
- HEMATÜRİ:** Kanlı idrar

Kaynaklar: Herkes İçin İlk Yardım – Uz. Dr. Ülkümen Rodoplu İlk Yardım- Operatör Dr. Tarık Güngör İlk Tıbbi Yardım – Prof. Dr. Derviş Manizade Kaza ve Yaralanmalarda İlk ve Acil Yardım – Prof. Dr. Rıdvan Ege